

Böceğin nında i ekler, O manlı l m n d a k nemli bi k n m k a n m ş l a d . İn an, ha an e e leşim e i adla ndan g ndelik k n ş m a l a , de im e a a z le ine kada he alanda i ekler in b k n m n fa k e mek m mk nd . A ş ğ l 'n n (1992, 200-201) z e ğ i bi anekd , i ekler in O manlı -T k l m n d a edindikle i b z el e a cal kl k n m a k a a a k mak ad :

O manlı de inde T ki e' e gelen Lad M n a g e Th ma All m gibi abanc la n da dikka ini eken b ğ li i ek dili, kad n-e kek ilişkil e inin b g nk kada k la lmad ğ e ki cemi e in d e halk n habe leşebilmek i in b ld ğ e imli lla dan bi idi . Lad M n a g , 16 Ma 1718 a ihli mek b nda, T kle in enk, i ek, , me a, aş, ... akla ne geli e he şe in bi mana e z el bi m a b l nd ğ n beli iken n a ş le de : 'İş e b lece m ekke k llanmadan k f , ş a , e gi, d l k, ha a ha adi le d l mek la g nde ebili la .' Unl e am Th ma All m da, b ğ li i ek dilinin a l ğ n d ğ lam ş . On ek l inci z l İ an b l' n ga le inde aş a an All m, akal i e ğ inin mi , kadife i e ğ inin mi ş lik, h z ibi ğ inin de ğ iş m e lik, h lenin i e adaka ş lik anlam na geldi ğ ini le . All m'a g e, ' elam' ad e ilen i ek deme le i de mek e ine ge e , a la na e e ş i le ine ge e, e gilile in bi bi le ine ka ş d g la n ifade ede miş ?'

2001'de a ğ n e bi a amada abanc bi WEB a fa nda da; i ek dili (gelene ğ i), 1600'l lla da İ an b l'da geli ş miş e aman n k ca la bi lik e T ki e'de ge i en Ba an Ma W le M n a a af ndan 1716'da İ ngil e e' e ge i ilmi ş i '5 denmek edi . WEB'deki he hangi bi a ama m a ac l ğ la a lacak bi a ama ile b gelene ğ e ai binle ce i e e la ş lma m mk nd . A ş a ğ daki abl , b anlamda bi z e ni eli ğ indedi :

Tablo 1: WEB'de Bazı Çiçeklere Atfedilen Anlamlar (Ba am 2001, XLII)			
G nca, be ş	: Umi ş , a e ş aşk	Ka anfil, k k n e	: a e ş g n l
G nca, n	: Aş k i i af	Ka anfil, be ş	: Me afe, z akl k.
G l	: Aş k, e gi.	Ka anfil, be ş	: Se imli, nefi , h ş i i ş an la
G l, a k k n e	: Yeni bi aş k	Ka anfil, be ş	: A e ş li, c ş k l aş k
G l, be ş	: Li a ka	Ka anfil, k n e	: Ha anl k, b lenme.
G l, be ş	: Safl k, adaka , en ş lik	Ka anfil, k n e	: T k , ih i a .
G l, be ş	: K k	Ka anfil, embe	: He akl mda n.
G l, k n e	: Aş k, k , ih i a	Ka anfil, embe	: Aş k.
G l, k n e	: Aş k, e gi	Ka anfile	: B le ici.
G l, k n e	: Aş k, e gi, h me , ğ e ellik, ce a e	Le h k	: G en,
G l, k k n e	: U anga , ekingen.	Le h k, m	: Aş k c ş k , he ecan
G l, embe	: M l l k	la le	: M kemmel aş k ea ş k
G l, embe	: Ka a z l k	la le, be ş	: İ lan- aş k
G l, a	: K kan l k	la le, enli	: Ğ z el ğ z le
G l, a	: A kadaş l k	la le, a	: Umi ş aş k
G l, e ş il	: Yabanc	Menekşe	: Sadaka , e dem, ş ile
G lle	: Aş k e e gi i e ğ i	Menekşe	: Sadaka , e ş
G lle, be ş	: Te ş , afl k, adaka	Menekşe, be ş	: Gen , af, ş e
G lle, k n e	: V la, ka ş ma	Menekşe, ma i	: Sadaka
G lle, k n e	: Bi lik e m l l k	Menekşe, m	: H z nl aş k, e gi
G lle, me can	: A e i ek, cin el he ecan	Menekşe, a	: Yabanc aş k
G lle, embe	: Zaa fe, l f, minne a l k	Nil fe	: Yabanc laş mak, ğ mak
G lle, a	: Se in z e k, z ğ l k, incelik	Ne ğ i	: Be ğ enme
Ka anfil	: Ğ z el in, ak ş kl n.	Ne ğ i	: Kendine ha anl k, bencilik
		S mb l	: Un ma beni!
		Ne ğ i	: Sa g , eklilik, kiba l k
		Ne ğ i, k e ş il	: Sa g , kiba l k
		S mb l	: O na!
		S mb l, be ş	: Ğ li aş k, la nik e gi.
		S en	: Di ecek le im a !
		S en, a	: T k , ih i a
		S en, be ş	: Safl k, en ş lik
		S en, ma i	: G en, m .
		S en, m	: Sadaka , bilgelik
		Ş ebnem	: Se gi, ş efa .
		Ya emin	: T k , d l k, ş eh e
		Ya emin, Hin	: T k , d l k.
		Ya emin, İ an l	: Ş eh e
		Y nca, be ş	: Beni d ş n!
		Y nca, d a akl	: Benim !
		Y nca, k n e	: al ş kan l k.
		Zafe a n	: M l l k
		Zafe a n	: S i imle me!
		Vadi Zamba ğ	: Ğ z ellik, neşe, cil e
		Vadi Zamba ğ	: M l l ğ n d n ş
		Zambak	: Cil eli, iş et e
		Zambak	: l m
		Zambak, be ş	: Se imli, ş in
		Zambak, a	: Neşe, e in

⁵ Si ede Ba an M n a 'n n k ca n n d i l m a l k g e i e ile i le İ an b l'da b l nd ğ bilgi i de e almak ad . Me nin ijinali ş ledi : Thi h le fl e lang age a ed in C n an in le in he 1600 , and a b ğ h England in 1716 b Lad Ma W le M n a g h had en ime in T ke ih he h band?' (h ://happy.net.ut.ee/ e /a f3.).

Klasik Türk Şiirinde Duyguların Dili: Çiçekler

Di an şai le iz amar aman çiçek kelime ini k llan ala da, b anlamda genellikle *ezhâr* e *şükûf* kelimele ini e cih e mişle di . A ca *gonca* e *gül* kelimele inin de *çiçek* ka ş l ğ nda k llan ld ğ lm ş . A n la a ge meden nce iki h a k a bi ha la ma a mak ge ekli g nmek edi . ncelikle bilinmelidir ki kla ik T k şii inde, hemen hemen m bi kile de ld ğ gibi, i ekle de *gerçekçi*, *simgesel* e *karma* lmak z e e emel bak ş a la de ğe lendi ilmişle di e b a genellikle bi bi i le i i e gi miş i . Di ğe andan ş h n da bilinme inde a a a d ki bi i e ğin kla ik T k şii inde e alma nda, z gelimi bi be e lik n la ak de ğe lendi ilme inde, başka bi i ekle ilgili m na ebe le de nemli bi işle g m ş . Ne gi le g z a a ndaki be e li ğin g lanma nda a a lan lan di ğe ilgi e işle le i z e le en a ş a ğ daki abl , b anlamda dikka ekici nekle den l ş mak ad .

Tablo 2: Nergis-Göz İlgisinin Kurulmasında Yararlanılan Bazı Unsurlar (Ba am 2001, 370)				
Benzetmeler	Ba ğ da ş tırmalar	İmgeler	Sıfatlar	İngesel Eylemler

La lenin kla ik T k şii indeki emel işle i; *sevgili, memdûh, güzel, gelin, sâkî, hizmetçi, asker* gibi **şahıslar**; *sevgilinin yanağı, dudağı; âşğın yüzü, vücûdu, kanı, gözyaşı* e yaraları gibi **uzuvlar**; *kadeh, şarap, tabak, tâc* gibi **eşya**; *güneş, ay, yıldız* gibi **kozmik unsurlar** e *cennet, gönül, ümit, dert, şiir* gibi **soyut kavramlar** ile değışik e ilele le ilişkilendi ilme ine da an . Tahlil edilen be i le den elde edilen e ile e g e kla ik T k şii inde h lenin anlam e e e ini l ş an e m m gele , aşğdaki abl da e ilmiş i . Tabl dan anlaş lacağ z e e h le, kla ik T k şii inde en k in an z la la ilişkilendi ilmiş i . A ca ilişkilendi ildiği şah la a a nda e gili e g z el', z la a a nda anak e d dak', eş ala a a nda kadeh e ş a a'', d ğal e k z mik gele a a nda g neş, a e a e ş', ka amla a a nda da baş a şii el e imle l mak z e e l ml anlam e ağ ş m ifade edenle daha k dikka ekmek edi :

Tablo 4 : Taranan Divanlara Göre Lâlenin Anlam Çerçevesi (Ba am 2001,314)	
(lâl e / şakâyıku'n-nu'mân)	
Şahıslar (% 11.98)	% 40: e gili, g z el, gelin ('a), e , a k , l m e i, h h , k a e b z , memd h; % 24: h ş k, şeh d; % 14: a ih şah i e le , Cem, N 'ma n, Mecn n, Fe h d, Ka , Z le h , ha 'l-â l; % 07: a ke e ich kimlikli şah la , la n, ancak be i, e a ke , e leşke , a h - eme a , şehle end, a ke , i eh, de ş i me, m h d , k i ; % 15: a h ş , b n a , deli, d a ne, h k kab z , de iş , f , kalende , mea him, ğ enci (ebakla n), c k (e fi l)...
Uzuvlar (%53.83)	% 29: anak; % 07: z , z (a ş k), z (m d n); % 64: d dak, ben, h l , g z , d de, a g z , dil z e a n, b ğ a , gel , ki ik, m je, m j g n, ge den, gar z e, be r z , ci m, en (h ş k), cige , g z aş , kan, ne, g n l, kal , a a, d a ğ , me z i, anak aki k n z z le ...
Doğalve Kozmik Unsurlar (%08.40)	% 43: g neş (â f a b, h ş d), a (meh, m a h, kame), l z (necm), cih a n, g k z (â m a n, k bbe), şafak; % 38: a eş, ahke , ş e e , ş 'le; % 19: a k , ak k, m ş g, Nahşeb k , gi d i b, ejde a g z , ha anla ...
Eşyâ (% 23.29)	% 37: kadeh; % 12: şaa b, me ; % 06: k a e, abak, anak, maş a a, bal (eng b n), hel a , h

Tablo 5 : Taranan Divanlara Göre Sümbülün Anlam Çerçevesi (Ba am 2001,359)	
<p>Uzuvlar (% 77.08)</p> <p>% 98: a ʔ lf, k k l, k h le, a, e em, g , m (), ha ;</p> <p>% 02: en, beden, ne, diş (dend n), e ka n...</p>	<p>şahıslar (% 06.59)</p> <p>% 39: g ʔ el, e gili, a a n, memd h, e e ;</p> <p>% 61: a ř k, ř a 'i, ka i , a h ř, d a ne, meş a h, Me h a , M a , ehl-i behiş , g h m, h me i, a ke , le end, şehle end, b be i, ř a ke ř, habe ci (lak)...</p>
<p>Eşyâ (% 06.44)</p> <p>% 26: elbi e (kaba , liba , hil'a , şal), nika b (), baş (d lbend), k h h , bend, kemend;</p> <p>% 74: e en, i (habl)ř enc , ge (a b), şem', micme , kalem (kilk, la me), ř a , ř , ř (şe ř e) , ...</p>	<p>Doğal Unsurlar (% 07.49)</p> <p>% 56: d man (d d);</p> <p>% 44: b l (eb) , g lge, g k ʔ (felek), me ř a , gece, h ki e , ejde (ř h ma a n, lan), a , g a b, m fe...</p> <p>Soyut Kavramlar (% 02.40)</p> <p>% 63: şii ;</p> <p>% 37: h lk, ma i a , be mele, ' m -i a ida n...</p>

Nergis, 'abher, zerrinkadeh (زرينقدح , عبهر , نركس): Di an şai le inin en k ilgilendikle i i ekle den bi i de ne gi i . k ř lmakla bi lik e 'abher e zerrin-kadeh kelimele inin de ne gi anlam nda k llan ld ř lm ř . Daha k beyaz ve sarı renkli taç yaprakları, çiçek kısmının yuvarlak olması, suya ihtiyaç duyması, taç yapraklarının yere yakın ve eğik olması, kokusuz ve meyvesiz olması, ince ve zarif görünüşü a ndan k llan lm ř . B bak mdan ne gi in kla ik T k şii indeki emel işle i; sevgilinin gözü ile beş e lik ge i la ak değe lendi ilme ine da an . Aşağ daki abl dan da anlaş lacağ gibi, ne gi in kla ik T k şii indeki anlam e e e inin l ř m nda ř edil en bi ki el ř ellikle e kili lm ř . Tabl daki e ile e g e ne gi , kla ik T k şii inde en k insan uzuvlarıyla ilişkilendi ilmiş i . A n a inildiğinde e göz n hem ř la hem diğe m gele a a ndan k beli gin bi imde ne k ř g lmek edi . şah la a a ndan hasta, sarhoş e âşık; e ř a a a ndan tâc, külâh, kadeh, altın e gümüş; k ř mik gele a a ndan da yıldızlar n diğe gele e anla daha k dikka ek iği lenebili . A ca g l, h le e mb ldekinin ak ine ne gi le ka amla a a nda ilişki k lmam ř lma da ilgi ekici bi a n d :

Tablo 6: Taranan Divanlara Göre Nergisin Anlam Çerçevesi (Ba am 2001,387)			
<p>Uzuvlar (%54.64)</p> <p>% 97 g ʔ</p> <p>% 03 diğe :</p> <p>ř , en, h l.</p>	<p>şahıslar (% 25.97)</p> <p>% 16: a ř k;</p> <p>% 20: a h ř;</p> <p>% 25 ha a;</p> <p>% 15: e gili, memd h, g ʔ el;</p> <p>% 24: diğe şah la : dilenci, m a i , fl , ih i a , abanc , ağ a , g memiş , a g ʔ l , H m ʔ , ř . Yak , 'ama , a ke , eni e i, m la ř a n, bek i, n be i (d dela n, nigehta n), h kkaş , e ta b- m a , mahc b, kek, şe h , f, geğ , k l, e , bende, h me i, k ll k , h - ' n, a k , la e ř , la n, a cđ ...</p>	<p>Kozmik ve Diğer Ögeler (% 04.72)</p> <p>% 82: l ř la , g ne ř , a , Be c , Pe n (S e a , Ul ke) , a e ř , n , şem';</p> <p>% 18: bah , k ř , a h, hace , ř ...</p>	<p>Eşyâ (% 14.67)</p> <p>% 25: a c;</p> <p>% 53: k h h, kadeh, m ř e ;</p> <p>% 22: diğe : kaba - ab , na ' , la ř , gi dela liş , a b, ea ř , anak, la e, abak...</p>

Yâsemîn, yâsemen, semen (يسمين , يسمين , سمن): Ya emin, kla ik T k şii inde yumuşak dokulu, beyaz ve sarı çiçekli, güzel kokulu ve turmanıcı ř ellikle i le dikka ekmiş i . B bi ki el ř ellikle i le bağlan l la ak a eminin kla ik T k şii indeki emel işle i, aşağ daki abl dan da anlaş lacağ gibi, sevgili ve sevgilinin saçı, zülfü, yüzü, yanağı, sinesi, teni gibi uzuvları la beş e lik ilişki ine da an . Tabl daki e ile , di an şai le inin a eminle en k in an

Tablo 7: Taranan Divanlara Göre Yâseminin Anlam Çerçevesi (Ba am 2001,412)			
Uzuvlar (% 58.88)	Doğal ve Kozmik Ögeler (% 05.59)	Eşyâ (% 19.74)	Şahıslar (% 15.79)
% 37: a ʔ lf, la k l, ha ; % 35: anak, ʔ , ceb n; % 16: ne, g ğ , be ; % 07: beden, en; % 06: endâ m, ge den, bʔ , dendâ n, gʔ , kef...	m ga h n, la , la ş a k, keb e , , e a ne, ba (kʔ), ʔ ll- h ma , g neş, h ş d-i n a ni e , lʔ , g n, ʔ , ʔ - ef d, ʔ - ş a d, neha , n ...	% 45: ehen, elbi e, kefen, enbe; % 22: m ʔ e , ak e; % 33: ş a ne, a ak, a fa, kand l, micme , lenge , gemi, me me , na'l, mecm 'a...	% 75: e gili, gʔ el; % 25: lʔ me i, a ş k, ehl-i de d, a cdâ - ge dâ , a , fl, kim a ge ʔ engin...

Menevşe, benefşe (menekşe) (بنف): Menekşenin di an şai le inin dikka ini eken bi ki el ʔ ellikle i; *kısa boylu ve taç yapraklarının yere eğik olması, taç yapraklarının küçük ve kıvrımlı şekli, güzel kokulu olması, renkli görüntüsü, çiçeklerini ilkbaharda açması* e zor şartlara karşı dayanıklı olmasıdır. B ʔ ellikle i, aşağıdaki abl dan da anlaş lacağ gibi, menekşenin kla ik T k şii inde *sevgilinin saç, zülfü, kâkülü* e âşık i in emel bi beʔ e lik ge i la ak değ e lendi ilme ine ebe lm ş . Aşağıdaki e ile , di an şai le inin menekşe le daha k in an ʔ la a a nda ilişki k d kla n g e mek edi . A ca menekşe le ilişkilendi ilen ʔ la a a ndan *hat, saç* e *zülf* n; şah la a a ndan *âşık* n n h na k ğ anlaş lmak ad :

Tablo 8 : Taranan Divanlara Göre Menekşenin Anlam Çerçevesi (Ba am 2001,434)		
Uzuvlar (% 51.69)	Şahıslar (% 31.78)	Eşyâ ve Doğal Ögeler (% 16.53)
% 85: ha , a , ʔ lf, g , la k l, m ; % 15: k lak, la l, en, dendâ n, gʔ bebeğ i	% 35: a ş k; % 65: diğ e : Mecn n, Fe la d, a bid, m d, a b d l, ecd e eden kim e, namʔ k lan kim e, g na h la , l , a h ş , me a ne, a l kim e, e efgende, ge dâ , k l, lʔ me i, d a ne, e a ne, ğ , gʔ el, e gili, hind -be e, dih e , delikanl , anm ş kim e, 'a a , ci i nc ;	, e g n, nde (e' , halife, ka file a h), lʔ .M a, lʔ .I a , inci a c , anah a (mifa h), ʔ , e a d- akam, micme e, 'alem, gece, e a ne, ejde la , a ş an (ha g ş), inek (meke), a a a, d d, N l, enha - cı n, ea ğ , g ʔ , f a, la ğ , kalem, la i , elken, lenge , ma'na ...

Reyhân, fesleğ en (ریحان , فسلان): Kla ik T k şii inde k a k llan lan i ekle den bi idi . Daha k *kuvvetli ve güzel kokulu olması* a ndan değ e lendi ilmiş i . B ʔ elliği, e la n n e gilin baş a *saç* e *zülfü* lmak ʔ e e *hattı, kâkülü* e *perçemi* le ilişkilendi ilme ine ebe lm ş (% 64.09). B n n d ş nda şekli, ʔ la ilişkilendi ilme inde e kili lm ş (% 25.41). A ca k ʔ be i e ilişkilendi ildiği *ben, hayrân, reyhâncı, şarâb, duman* e *etfâl* e la n n anlam e e e ini l ş an diğ e gele di (% 10.50).

Sûsen (süsen) (سوسن): Kla ik T k şii inde ʔ ellikle *sivri, uzun ve keskin g n ml* eşil anak a akla e ile i le dikka ekmiş i . B n le di an şai le i, enle daha k *kılıç, tığ, hançer* e *şemşir* gibi ke kin eş a (% 30.17) ile a ca *dil (zebân)* (%24.14) e *asker* (%18.97) gibi gele a a nda ilgi k m ş la d . S enin anlam e e e ini amamla an diğ e gele de (ş eş e , de a , kadeh, a , a ş k, h kkabʔ , handâ n, deli, lʔ me i, dilbe e diğ e şah la % 26.72), ʔ edilen anak a akla n g n m nden illa m al nd ğ n g e mek edi .

Erguvân, ergavân, ergevân (رگوان): Ta a akla n n k nʔ , ʔ ellikle de efa n e efa n n değ işik nla nda lma , e g a n n di an şai le ince *şarâbla* ʔ deşleş i ilme ine ebe lm ş (% 35.71). Yine b bi ki el ʔ elliğ inden ilhamla ilişkilendi ildiği *kadeh, yaş, kan, ateş, dudak, yüz, yanak, yara, yara izi, dil, boy, vücûd, sevgili* e *âşık* gibi gele (% 64.29); e g a n n anlam e e e ini amamlamak ad .

Karanfil, karanfûl (رنفة): nek be i le de hem

Nîlüfer, nîlüberg, nîlüper (nilüfer) (نیلوفر , نیلوبیرک , نیلوپر): Kla ik T k şii inde *suda yetişmesi, yapraklarını suyun yüzeyinde açması, geniş ve yuvarlak çanak yapraklarına sahip olması; mavi, beyaz, sarı ve pembe çiçekler açması* gibi bi ki el z ellikle i a ndan değe lendi ilmiş i . B z ellikle i le bağlan l la ak nil fe in anlam e e e i; *yanak, yüz, beniz, dudak* gibi z la dan (%43.75); *güzel, âşık, rehber* gibi şah la dan (18.75) e *güneş, ay, yıldız* e gökyüzü gibi k z mik gele den (%37.75) l şmak ad .

Şebbû, şebbûy (şebboy) (بوی , بوی): Kla ik T k şii inde ş a lanan i ekle den lan şebb , be i le de daha k gecele i a ma e g z el k kma " a ndan dikka ekmiş e b ebe le en k e gilini ş lf e a la " la (%69.57) ilişkilendi ilmiş i . A ca h l , g z , f e h z " (%30.43) la ak alg lanma nda da b z elliğinin e kili ld ğ anla ş lmak ad .

Za'ferân (safran) (زعفران): Kla ik T k şii inde ş a lanan i ekle dendi . Diğe i ekle in ak ine nbaha da a a e a enk elde e mede k llan l . B n le daha k âşığın yüzüyle (*çehre, simâ, beniz, yanak*) ilişkilendi ilmiş i (%82.61). A ca âşık, sevgilinin hattı ve Nasreddin Hoca la ilgi inin k ld ğ da g lm ş (%17.39).

Zanbak (zambak) (زنب): B ş ka nakla da enle ka ş lan e g z el k k l bi i ek lar ş ambak, kla ik T k şii inde, genellikle şekli e engi a ndan değe lendi ilmiş i . Di an şai le i, k ş be i e k llan kla z ambağ *ince ve uzun, beyaz taç yapraklı, güzel bir çiçek* la ak d ş nm şle di . D ğal la ak z ambağ n anlam e e e ini; *güzel, serdâr, yüz, zekân, parmak, yara, kirpik, boy, arz-ı hâl, kefi Mûsâ, yed-i Beyzâ, Hz.Mûsâ, bâzûbend, şem', lû'bet, lûle, şiiir, devât* e *nâme* gibi gele in l ş ma nda b *ince, uzun, beyaz, güzel* e *zarif* z ellikle inin e kili ld ğ a k .

Buhûr-ı meryem, bahûr-ı meryem (buhurimeryem) (ب و ر م ر): Kla ik T k şii inde i i na de ecede ş k llan lan bi i ek lan b h me em; *şekli, kokusu* e *mitolojik geçmişi* a ndan dikka ekmiş i . İ inde b h me em ge en be i le de *sevgilinin zülfü, hâme, Hz.İsâ, Mesih* e *yed-i Beyzâ* imgele inin n h na kma b ndand .

Leylâk (لیل): Ta anan 26 T k e di anda adece 3 be i e ge iği e i edilen le h k, *mor veya beyaz renkli, kuvvetli kokulu* lma ebebi le; n na ni be i' i () ge i ile ek, e gilinin *ayva tüyleri, zülfü* e *elbisesini* ni elemek z e e fa k n m nda değe lendi ilmiş i .

Merzengûş (mercanköşk) (مرز و): Ta anan z bin ci a ndaki be in adece bi inde e i edilen m z eng ş, şeklinden *tesbîh-hân* (e bih eken bi şah) gibi a a edilmiş i .

Sedâb (sedefotu) (سدا): Ya lan a amada *sedâb* n bi be i e, *sanavber* le bi lik e, *renği* (le n) a ndan değe lendi ildiği g lm ş .

Lisânü's-sevr (sığirdili) (لسندلور): Tek be i e e i edilen i ekle den lan lian ' e , he hangi bi ge le be ş e lik ilgi i k lmak z n, h n-i alil a ac l ğ l z ik edilmiş i .

Sonuç ve Değerlendirme

G ld ğ gibi kla ik T k şii inde bi k i ek e alm ş e b nla , bi ki el z ellikle i le ml lmak şa la, baş a in an z la lmak z e e ek k m e ge le ilişkilendi ilmişle di .

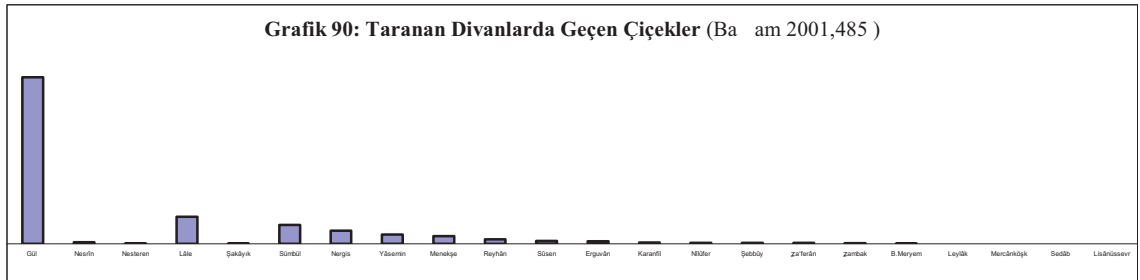
B a ada kla ik T k şii inde e i edilen i ekle le ilgili k nemli bi n k a a değinmek e a a g lmek edi . B g n halk a a nda *gelincik, fulya, kardelen, güzelhatun çiçeği, boru çiçeği, öküz gözü, ölü çiçeği, Van gülü, Mısır gülü, peygamber çiçeği, tavşan gülü, katırtırnağı, kurtkulağı, navroz, eşek lâlesi, devetabanı, su gülü, su lâlesi, su zambağı, safran, çiğdem, cehri, muhabbet çiçeği, ak diken, kara diken, gecegündüz çiçeği* e *mentur* vs. gibi adla la k llan lan i ekle de a lnda di an şai le inin *gül, nesrîn, lâle, nergis, yâsemîn, sûsen, nîlüfer, za'ferân, şebbû* vs. dedikle i i ekle den iba e i le . Yani b i ekle , kla ik T k şii inde halk a a nda a g n lan e ele e g e değişen i imle i le lma a da ş dilinde e d nemin İ anb l T k e inde kab l g eni imle i l z ik edilmişle di .

Ş la lde a anan di anla da e i edilen i ek a ilk bak şa 19'd . Ancak i ekle le ilgili değişik adland mala e b i ekle in değişik le i dikka e al nd ğ nda b a 28'e k elmek edi . neğin *gül, nesrîn* e *nesteren* ek baş k al nda bi ek i ek la ak incelenmiş i . O a b g l , halk a a nda fa kl i ekle la ak d ş n lmek edi . B a dan

bak ld ğ nda, kla ik T k şii inde i imle i ~~z~~ a z ik edilmek e ile, ge en 28 i ek ş ledi : *gül (verd), nesrîn, nesteren; lâle, şâkâyık, şâkâyıku'n-nu'mân; sünbül; nergis ('abher), zerrîn, zerrîn-kadeh; nevrûz; beneşşe (menevşe); yâsemîn (semen, yâsemen); sûsen; nilüfer (nilû-per, nilû-berg), çadır çiçeği; reyhân, fesleğen; karanfil (karanfîl); za'ferân; şebbû (şebbûy); zambak; buhûr-ı Meryem, bahûr-ı Meryem; leylâk; merzengûş (mercânköşk), sedâb, lisânü's-sevr.*

Aşağıdaki tabl e g afik, i ekle in a anan 26 T k e di anda k llan mla la ilgili a al e ile in ka ş laş mal bi de ğ e lendi me inden l ş lm ş . Hangi i ekle in, hangi d nemle de daha k k llan ld ğ n ğ e me i a ndan abl e g afikle , bi anlamda i ekle in kla ik T k şii indeki k llan m la ilgili a al bi z e ni eli ğ inde di :

Tablo 10: Taranan Divanlarda Çiçekler (Genel Toplam) (Ba am 2001,485) ⁸																											
	ŞY	CS	KA	MS	MH	AD	NC	AM	BK	FZ	HY	HL	NV	TY	ZT	NF	NB	MZ	KF	FK	NŞ	SK	ŞE	Şİ	ND	ŞG	T
G l	136	17	19	16	21	64	50	10	41	3	33	73	34	20	58	13	42	32	99	23	10	7	17	14	26	33	6206
Ne n	8	3	4	1	6		2	2	7	9			1	6	2	1			1	1				1			55
Ne e en							1		3			1			2	3										1	11
La le	39	36	49	26	30	8	51	11	89	48	113	16	55	34	54	19	31	51	18	34	22	8	62	27	63	25	1019
Şa la k				3			1		1	2	2				1					1				1		1	13
S mb l	18	31	30	12	14	17	37	9	93	22	32	6	81	16	58	18	24	26	1	25	12	4	29	16	29	49	709
Ne ğ i	23	16	26	30	13	4	45	9	46	22	23	5	58	17	24	10	15	12	3	15	14	3	6	6	16	26	487
Yâ emin	17	21	15	12	15	5	40	6	34	17	13	1	12	12	20	14	14	10	8	13	4	5	5	4	16	15	348
Menekşe	18	25	8	4	9	4	55	10	13	7	39	7	10	17	24	3	4	4	1		8	1	10	1	1	3	286
Re hân	18	9	6	7	17	5	22	4	9	14	7	5	6	2	9	2		4		3			2	3	4	3	161
S en	5	6	7	9	3	1	7	1	9	7	11	3	9	5	4	4	2			1	2		2	1	3	3	105
E g an	8		4	2	4		8	2		4	9		12	7	2	2	1	4	7	4		5		6	2	93	
Ka anfil	1	1			1		2		11	1	2	1	4	6	2		2	3				1			1	4	43
N l fe		1	2		1			2	3	2	2	1	2	2	2	1	3		1	6						5	39
Şebb							1		2		1		1				16	1					4	3	6	3	38
Za'fea n	1	2	4				6		4		1	2	1		4		1	1		6							33
Zambak							1		5	1			3		8	1	1	1	1		1		1				24
B.Me em				1					2		2							1	1							1	8
Le h k																								1	1	1	3
Me an k ş k										1																	1
Sed b	1																										1
Lia n e													1														1
	293	33	34	27	32	10	78	15	74	54	59	12	60	32	80	21	54	44	14	34	16	9	29	20	41	47	
	0	7	5	5	8	4	9	1	5	5	0	2	0	2	2	4	5	0	3	7	6	6	9	3	3		
				2462							3884					1947										1391	
											9684																

Tabl e g afikle deki e ile e ğ e ;

1. Kla ik T k şii inde en k dikka eken i ek, a ş ma z gül lm ş . G lden n a di an ş ai le inin en k k llan d kla i ek e lâledi . *Sünbül, nergis, yâsemîn e menekşe* de kla ik T k şii inde ld k a k k llan lan i ekle dendi . K llan ld kla be i le in a la a ndan d d nc ğ b ; *reyhân, sûsen, erguvân, karanfil, nilüfer, şebbû, za'ferân e zambak* l ş mak ad . *Buhurımeriyem, leylâk e mercanköşk* gibi i ekle in ge i ğ i be i le i e i i na de ece inde d .

⁸ Tabl daki k al mala : ŞY: Şe h , CS: Cem S l an, KA: Ka amanl A n , MS: Me h , MH: Mih Ha n , AD: Adl , NC: Ne a , AM: Am , BK: B k , FZ: F z l , HY: Ha a l , HL: He h k , NV: Ne ' , TY: Taş l cal Yah a , ZT: Za ' , NF: Nef ' , NB: Nâ b , MZ: Me a k , KF: Ka f a de fâ ' , FK: Feh m-i Kad m , NŞ: Neş a İ , SK: S kke , ŞE: Şe h li ğ m E 'ad , Şİ: Şe h li ğ m İ hak , ND: Ned m , ŞG: Şe h Ga li .

2. Ta anan di anla n z ulla a g e dağ l m eşliğinde genel lam dikka e al nd ğ nda, i ekle den en k 16.yüzyлда, ardından 15.yüzyлда bah edilmiş i . Ne in, menekşe, e lan e enin k llan m la ilgili la ak i e, 15. z l dan 18. z la d ğ d şen bi eğilim g z lenmek edi . Şaka k, nil fe , şebb e le h k z k n l nca, b eğilimin e ine d nd ğ g l mek edi . Ne e en, ka anfil e ambak i e daha k 16 e 17. z ulla da dikka ekmiş i . G l, h le, mb l, ne gi e a emin gibi i ekle le ilgili be i le in dağ l m n n i e daha h m jen ld ğ lenebili . B dağ l m; g l, h le, mb l, ne gi e a emin gibi i ekle in he d nem kla ik şai le in dikka ini ek iğini, bi bak ma kla ik bi e e ik n la ak a g n bi
3. i ekle e şii le inde en k e e en şai le *Zâtî, Necâtî Bey e Bâkî* di . i ekle e en ř e e en şai le , diğe le ine anla daha k k hacimli di anla b l nan *Sükkerî, Adlî, Helâkî, Kafzâde Fâizî e Amrî* di .
4. Kla ik T k şii inde i ekle en k sevgili e güzelle e b nla n yanak, yüz, dudak, ağız, çehre, saç, zülf, göz gibi z la la ilişkilendi ilmişle di . A ca i ekle le ilişkilendi ilen gele a a nda *bahar, şebnem, anâsır-ı erba'a, güneş, ay, yıldızlar e bülbül* gibi d ğal la la e gele ; *kadeh, şarap, elbise, mum* gibi e ř a; *ümit, güzellik, sevinç, aşk, cennet, du'â, şiir, söz* gibi

Sabiha (1988). **Türklerde Çiçek Sevgili ve Sünbülname**, Akbank Yayınları: İstanbul; UNVER A.S. (1977). "Türk Sanatında Çiçeklere Baktığımızda", **Türkiyemiz**, S:22; ----- (1954). **Müzezzeb ve Çiçek Ressamı Üsküdarlı Ali**, İstanbul; ----- (1967). "Çiçek Taahhütünde Türk Kaanfileleri", **Türk Etnografya Dergisi**, S:9, Ankara; YILGIR, A. (1990). **Fuzûlî'nin Türkçe Divânı'nda Bitkiler**, İstanbul. SBE Yayınları: İstanbul.